

Inrikesministeriet, polisavdelningen

kirjaamo@intermin.fi
lainsaadantoyksikko_poliisosasto@intermin.fi

Hänvisning
SMDno-2018-365

Kontaktperson
Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende
**UTLÅTANDE OM FÖRSVARSMAKTENS
HANDRÄCKNING TILL POLISEN OCH TILL
VISSA LAGAR SOM HAR SAMBAND MED DEN**

Landskapsregeringen har beretts tillfälle att inkomma med utlåtande om tjänstemannagruppens betänkande, som innehåller ett utkast till regeringens proposition med förslag till lag om Försvarsmaktens handräckning till polisen och till vissa lagar som har samband med den.

I arbetsgruppens betänkande föreslås att det stiftas en ny lag om Försvarsmaktens handräckning till polisen och att den gamla lagen upphävs. Den föreslagna lagen innehåller mer exakta bestämmelser gällande förutsättningar för att ge handräckning och om beslutsfattandet i fråga om handräckning. I lagen föreskrivs också om verkställigheten av beslut om handräckning samt om samordningen av polisens och Försvarsmaktens funktioner i handräckningssituationer. I den föreslagna regleringen är det fråga om situationer som är polisledda.

Syftet med det lagstiftningsförslag som ingår i betänkandet är att förtydliga och uppdatera regleringen så att den motsvarar de förändrade kraven i den nuvarande säkerhetspolitiska miljön. Arbetsgruppen har särskilt granskat den så kallade krävande handräckning som behövs för att förebygga och avbryta vissa terroristbrott och brott med motsvarande verkningar och förutsättningarna för den samt beslutsförfarandet för att begära och ge sådan handräckning. Betänkandet innehåller två alternativa regleringsförslag.

Landskapsregeringens utlåtande:

Landskapsregeringen konstaterar inledningsvis att förslaget innehåller en korrekt generell beskrivning av Ålands demilitarisering.

Vidare konstaterar landskapsregeringen att den föreslagna lagstiftningen inte ska tillämpas då Ålands polismyndighet begär handräckning från Försvarsmakten. Det föreslås inte heller några bestämmelser om Försvarsmaktens eller Gränsbevakningens handräckning direkt till landskapets myndigheter. Sådan handräckning sker istället med stöd av 31 § självstyrelselagen som stadgar att riksmyndigheterna är skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av landskapsregeringen bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen. I förslaget har självstyrelselagens behörighetsfördelning och biståndskyldigheten för riksmyndigheterna, överenskommelseförordningen, de internationella överenskommelser som gäller Ålands demilitarisering och neutralisering samt landskapsregeringens anvisning om handräckning beaktats. Till denna del har landskapsregeringen ingenting ytterligare att tillägga utan konstaterar att de beskrivningar och bedömningar som gjorts överensstämmer med landskapsregeringens uppfattning.

De bestämmelser om krävande handräckning mellan rikets myndigheter som ingår i förslaget kan komma att tillämpas på åländskt territorium i det fall att situationen leds av rikets myndigheter. Det kan till exempel röra sig om en terroristattack där situationsledningen enligt överenskommelseförordningens § har övergått till polisstyrelsen. I förslaget betonas att för att en krävande handräckning ska kunna komma i fråga på åländskt territorium krävs att situationen kan anses utgöra en exceptionell situation enligt konventionen om Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering, men handräckningsbestämmelsernas tillämpbarhet på Åland bör ändå bedömas från fall till fall. Landskapsregeringen anser att det är viktigt att förslaget betonar att de bestämmelser om handräckning mellan rikets myndigheter som föreslås i propositionen gäller med beaktande av konventionerna om Ålands demilitarisering och neutralisering när rikets myndigheter agerar på åländskt territorium och att bestämmelsernas tillämpbarhet på Åland bör bestämmas från fall till fall.

Vidare önskar landskapsregeringen att följande förtydligande kompletteringar förs in i på sidan 15 i propositionsutkastet:
Första stycket får följande tillägg:
”Huvudsyftet med konventionerna om Ålands internationella status är demilitarisering och neutralisering varför konventionens undantagsbestämmelser alltid ska tolkas restriktivt.”
Ett nytt sista stycke fogas in under punkten 2.1.:
”Enligt 33 § Självstyrelselagen för Åland ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas innan republikens president, statsrådet, ett ministerium eller någon annan myndighet utfärdar föreskrifter som har särskild betydelse för landskapet. Syftet med bestämmelsen är att landskapsregeringen ska involveras i för Åland viktiga frågor. Eftersom ingripanden som innefattar militära maktmedel på Åland endast ska ske i extraordinära situationer och alltid har en särskild betydelse för Åland bör sådana ingripanden ske i samråd och samarbete med landskapsregeringen. Landskapsregeringen besitter kännedom om förhållandena på Åland och ett sådant samråd innebär även ökade förutsättningar för en förankring av ingripandet hos den åländska befolkningen.”

Slutligen önskar landskapsregeringen att det i texten klargörs att planerad handräckning av Försvarsmakten för att skydda stora evenemang och offentliga tillställningar samt att skydda besöket av en person som åtnjuter internationellt specialskydd inte blir tillämpliga på Åland. Riksmyndigheterna bör utreda närmare på vilket sätt man kan säkerställa att genomförandet av sådana tillfällen på Åland kan ske utan handräckning från försvarsmakten. Självfallet finns inte några hinder mot att sådan planering och sådana förberedelser som kan ske utanför den demilitariserade zonen sker i samarbete med försvarsmakten.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist